

2021-07-05

Till länsstyrelsen

Adresseras till
stadsbyggnadskontoret@stockholm.se

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

Överklagande

Beslut som överklagas

Svenska byggnadsvårdsföreningen, SBF, överklagar stadsbyggnadsnämndens beslut 2021-06-22 att bevilja rivningslov för pontonbadhus (Liljeholmsbadet), Södermalm 1:23, Stockholm, Dnr 2021-00880-575.

Yrkande

Stadens beslut att bevilja rivningslov för pontonbadhuset upphävs.

Talerätt för Svenska byggnadsvårdsföreningen

Svenska byggnadsvårdsföreningen grundades 1975 och är en oberoende icke vinstdrivande, ideell förening med cirka 7 000 medlemmar. Föreningens huvudsakliga ändamål är bland annat att slå vakt om vårt byggda och gröna kulturarv och nyttja det som en resurs i stadsutvecklingen.

Enligt Århuskonventionen, där Sverige är part, ”skall varje part garantera rätten att få tillgång till information, allmänhetens rätt att delta i beslutsprocesser och rätten att få tillgång till rättslig prövning i miljöfrågor enligt rätten i denna konvention.” I dagens stadsutveckling får miljöorganisationerna allt större tyngd som allmänhetens stöd och företrädare, inte minst i kulturarvsfrågor och har därför en viktig roll att föra allmänhetens talan enligt Århuskonventionen.

SBF hänvisar till att Högsta Domstolen, HD, 2020-07-09 (mål nr Ö 6554-19) fastställt en dom i Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, som innebär att 42§ förvaltningslagen ges en tolkning som innebär att miljöorganisationer med uppgift att tillvarata kulturmiljöintressen, och som uppfyller kriterierna i 16 kap, 13 § miljöbalken, MB, har klagorätt i fråga om beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan, om beslutet aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till kulturmiljön. När det gäller detaljplaner är det således klarlagt av HD att miljöorganisationer som uppfyller villkoren enligt MB har talerätt i ärenden som rör kulturmiljön.

I detta fall avser överklagandet ett beslut om rivningslov för en kulturhistoriskt värdefull byggnad. SBF hänvisar till att HD 2020-03-11 (Mål nr Ö 6017-18) fastställt en dom i MMD som innebär att en ideell förening tillerkänts talerätt i ett bygglovsärende med hänvisning till Århuskonventionen. I domen anges att HD konstaterade att de särskilda bestämmelserna i 13 kap 12 och 13 §§ plan- och bygglagen, PBL, inte uttömmande reglerar miljöorganisationers rätt att klaga på beslut som berör miljön och naturskyddet. I domen fastslås bland annat att 42§ förvaltningslagen ska ges en tolkning som innebär att miljöorganisationer har en klagorätt i fråga om bygglovsbeslut som aktualiserar hänsynstaganden som mer tydligt är relaterade till miljön. SBF anser att denna tolkning även bör gälla beslut om rivningslov.

Att riva en kulturhistoriskt värdefull byggnad som vittnar om den historiska utvecklingen på en ort, strider enligt SBF:s mening mot lagstiftningen och är just ett sådant ärende som föreningen enligt sitt ändamål och sina stadgar ska försöka beivra. SBF hänvisar här vidare till en dom i mark- och miljödomstolen 2021-02-11 (P 58-21) där SBF tillerkändes klagorätt i ett ärende avseende rivningslov och bygglov inom detaljplan för fastigheten Västra Värlinge 18:1 i Trelleborgs kommun.

Utveckling av talan

Liljeholmsbadet invigdes år 1930 och tillkom under en tid då Liljeholmen främst innehöll industrier och arbetarbostäder, där de flesta saknade egna badrum. Liljeholmsbadet byggdes för att tillgodose industriarbetarefamiljernas hygienbehov. De flytande badhusen spårar sin historia tillbaka till 1700-talet och var tidigare en vanlig syn i Stockholm. Liljeholmsbadet utgör det sista av en 300-årig kulturell företeelse med stark koppling till Stockholms samhällshistoria.

Liljeholmsbadet ritades av Gunnar Leche, Uppsalas legendariske stadsarkitekt under åren 1920-54. Han svarade för ett stort antal byggnader och miljöer av synnerligen hög arkitektonisk klass i främst Uppsala. Badhuset utgör Leches enda kända Stockholmsverk. Då inget liknande bad står att finna i Stockholm skulle staden genom rivningen berövas en unik anläggning som ritats av en namnkunnig arkitekt, som har stor betydelse för stadsbilden och som vittnar om stadens historia.

Liljeholmsbadet har under åren utgjort en viktig samlingsplats och ett andrum för föreningar med medlemmar med funktionsvariation samt äldre och besökare med rörelsehinder. Tack vare Liljeholmsbadets storlek och särskilda funktionsanpassningar som vattnets temperatur, räcke runt bassängen, låga trappsteg och sittlift har dessa besökares behov kunnat tillgodoses. Liljeholmsbadet tog vid tiden för nedläggningen emot ca 55 000 besökare per år. Liljeholmsbadet stängdes år 2016 då Stockholms stad ansåg att det var i för dåligt skick för att nyttjas. Det har sedan dess stått och förfallit och har i dag kraftig slagsida.

Badet är grönklassificerat av stadsmuseet, nivån under byggnadsminne, vilket innebär att byggnaden bedöms ha ett högt kulturhistoriskt värde och bedöms vara ”särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt”. Skönhetsrådet har tidigare i samband med en motion om att byggnadsminnesförklara Liljeholmsbadet påtalat att Liljeholmsbadet borde få någon form av kulturskydd.

Liljeholmsbadet har således höga kulturhistoriska och samhällshistoriska värden och det skulle vara en stor förlust både för stadsbilden och för läsbarheten av stadens historia om badhuset rivs. SBF hemställer därför att staden inte beviljar rivningslov för badhuset då SBF anser

- att ett rivningslov skulle strida mot PBL 9 kap 34§ där det anges att ”Rivningslov ska ges för en åtgärd som avser en byggnad eller byggnadsdel som inte bör bevaras på grund av byggnadens eller bebyggelsens historiska, kulturhistoriska, miljömässiga eller konstnärliga värde”.
- att rivningslovet strider mot PBL 2 kap 6§ där det bland annat anges att ”Vid planläggning och i andra ärenden [...] ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas”.
- att då Stockholms stad underlåtit att underhålla Liljeholmsbadet har staden brutit mot PBL 8 kap 14§ där det anges att ”Ett byggnadsverk ska hållas i vårdat skick och underhållas så att dess utformning och de tekniska egenskaper som avses i 4§ i huvudsak bevaras.

Underhållet ska anpassas till omgivningens karaktär och byggnadsverkets värde från historisk, kulturhistorisk, miljömässig och konstnärlig synpunkt. Om byggnadsverket är särskilt värdefullt från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt, ska det underhållas så att de särskilda värdena bevaras ”.

Avslutande kommentar

Liljeholmsbadet är Stockholms, därtill med hög sannolikhet, Sveriges sista flytande varmbadhus och det sista exemplet på en över 300 år gammal kulturell företeelse. Att riva Liljeholmsbadet och i stället uppföra en ny pontonanläggning på samma plats skulle innebära en stor förlust för den historiska stadsbilden och strida mot förbudet i plan- och bygglagen att riva kulturhistoriskt värdefull bebyggelse. En rivning skulle också strida mot det nationella miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* och det *Arkitekturpolitiska målet* som båda anger att kulturhistoriskt värdefull bebyggelse ska värnas. Av dessa skäl yrkar SBF som ovan nämnts att stadsbyggnadsnämndens beslut att bevilja rivningslov upphävs.

För Svenska byggnadsvårdsföreningen dag som ovan

Tomas Nyström
Ordförande

Stephan Fickler
Verksamhetsledare

Hannes Granberg
Kommunikatör